

Naprej na polju ljudske izobrazbe!

V našem narodu je vedno bilo dosti smisla za izobrazbo in napredek. «Le bistrimo si glave, ne dremajmo zaspani», tako je sredi preteklega stoletja veliki narodni buditelj škof Slomšek klical našemu ljudstvu.

«Le bistrimo si glave!» S tem povabilom je pred 25 leti stopila pred naš narod Slovenska krščansko socialna zveza. Njeno delo je rodilo obilne in blagonosne sadove. Karkoli eksistira med našim delovnim ljudstvom, med kmeti, obrtniki, delavci in zlasti med mladino prave, istinite in koristne izobrazbe, po veliki večini je delo naše velike izobraževalne organizacije.

Na povabilo Slovenske krščansko socialne zveze ali, kakor se od novega leta imenuje, Prosvetne zveze, se je 27., 28. in 29. decembra zbral v Celju in Mariboru velik broj ukaželjnih mož in mladeničev iz priprostega ljudstva, da poslušajo temeljita in poljudna predavanja narodnogospodarskega, političnega in kulturnega značaja. V Celju je ta narodnogospodarski tečaj vodil poslanec dr. Korošec, v Mariboru pa poslanec dr. Hohnjec.

Na tečajih so se razmotrivala najvažnejša vprašanja iz panoge narodnega gospodarstva. Take reči se učijo po raznih sred. strok. in drugih šolah, naša izobraževalna organizacija pa je hotela z njimi seznaniti tudi zastopnike takozvanih nižjih, delovnih slojev. — Pojem narodnega gospodarstva in vseh njegovih sestavin zgodovinski razvoj gospodarstva, njegove razvojne stopnje po glavni smeri produkcije, po načinu menjalnega prometa, po dolžni poti, ki ga napravijo gospodarske dobrine od njihovega proizvajalca do zavijalca, naturalno, denarno, kreditno, domače, mestno, narodno, svetovno gospodarstvo: vse to se je strokovnjaško in poljudno tolmačilo udeležencem tečaja.

Razpravljalo se je o socialni naravi človeka ter o velikem pomenu socialnih edinic (družic, občine, naroda, države), o zvezi narodov, o stanovih in težnjah ter organizacijah kmetijskega in delavskega stanu, o denarstvu, trgovini, prometu in gospodarskih krizah ter končno o bistvu, pomenu in sredstvih kulture.

Čeprav so bili predmeti predavanja po svoji vsebini težki, se je predavateljem posrečilo jih poslušalcem predati in protolomačiti na način, da so velevažno stvarno razumeli, ter so jo duševno prisvojili. To, čemur so se na tečaju priučili, bodo v krajevnih organizacijah porabili tudi drugim v prid.

S tema dvema tečajema je naša stajerska osrednja organizacija izobraževalnih društev in zvez dokazala, kako resnobno pojmuje svojo nalogo. Naj bi tudi krajevne izobraževalne organizacije svojo nalogo smatrale istotako kot svojo narodno in socialno dolžnost.

Naši politični protivniki napovedujejo podvojeno prosvetno delo. Demokratska stranka namerava po vsej Sloveniji organizirati razna predavanja ter v to svrhu nastaviti deset potovalnih učiteljev s stalno plačo. Dr. Zerjav obenem obeta, da bo preskrbel denar za izdajanje raznih brošuric in knjižic, ki bodo kajpada pisane v liberalnem, protislovenskem duhu. To delo bo seveda na vso moč podpiralo demokratsko učiteljstvo, ki se bo v ta namen posluževalo «Sokola».

Vzpričo podvojenega truda in napora od strani demokratov in njim sorodnih strank mora naš sklep ob začetku novega leta se glasiti:

Vse naše izobraževalne organizacije bodo delale ne s podvojeno, marveč s potrojeno silo! Na temelju smernic, začrtanih nam od katoliškega shoda, moramo za vsako ceno naprej!

DELAVCI PRI PROTIDELAVSKI STRANKI.

Delavec iz Ceršaka nam piše:

Da so naši delavci v fabriki organizirani pri demokratski gosposki stranki, je nekaj nezdravega. To se ne more držati in se tudi ne bo držalo. Saj bi itak radi vsi proč od te stranke, ker jih je vendar pred celimo svetom sram. Saj nima ta organizacija nikjer obstanka, kar ni čudno. Saj ni demokratska stranka nikdar delavska stranka in tudi ne bo. Najbrž — ne bomo se motili — so nekateri delavci dobili denar (judeževne groše) od bogatih mariborskih in ljubljanskih demokratov, katerega ti kapitalisti lahko dajo, ker imajo bogate banke v rokah. Gre samo za to, da bi dobili glasove za svojo falirano, popolnoma propadlo stranko. Demokrati podpirajo gmotno delavce v Ceršaku, da jim tako mečejo pesek v oči in jih farbarjo. Delavec pa gre hitro na limanice, ker je res v fabriki slabo plačan. Demokratski agitatorji pravijo, če bodete pri nas organizirani, bodete boljše plačani. Pa je vse farbarija. Nikjer skoraj nimajo delavci te demokratske organizacije, pa so boljše plačani skoraj povsod. Le recimo n. pr. na Sladkem vrhu. Zato pa delavci stran od te stranke! Saj ne bote za judeževne groše prodali svoje duše.

Demokrati, posebno njih general v Ceršaku, strašno hujskajo in lažejo na shodih in tudi drugod proti krščanski Ljudski stranki in proti Zebotu. Pravijo, da je naša krščanska stranka proti osemurnemu delavniku, da je Zebot povzročil, da imajo delavci v lajtersberški fabriki manjšo plačo itd. Pa je ravno vse narobe. Naša in samo naša Ljudska stranka je vpeljala osemurni delavnik po takratnem ministru Gostinčarju. Zebot se je potegnil za delavce v Lajtersbergu, da so jim plače povišali za 15 odstotkov. General H. trdi, da je naša stranka najbolj agitirala za vojna posojila, to vendar vsak otrok ve, da so najbolj agitirali za vojna posojila liberalni nemškutarški učitelji, ki so od hiše do hiše hodili in ki so zdaj vsi pri demokratski stranki.

Delavci, odprite vendar enkrat oči in ne dajte se več farbariti od te stranke! Zaupajte vendar domačim, poštenim

ljudem, osobito našim voditeljem, ne verjemite pa vendar vsega, kar vam natvezajo razni tuji švindlerji! Varnite se volkov, ki pridejo k vam v ovčjih oblačilih.

Politični ogled.

DRŽAVA SHS.

Slabost in nestalnost sedanje vlade postaja vedno bolj očitna. Med samimi radikalskimi poslanci se je začelo oglašati in nastopati proti korupciji in vsled tega je moral odstopiti najprej minister pravde dr. Laza Marković, sedaj pa prometni minister dr. Velizar Jančević. Ta je bil poseben ljubijenec Pašičev in ob njegovem odstopu se vidi, da se precej močno ruje in dela tudi proti Pašiču. Škoda samo, da so spremembe in homatije v vladi samo deloma zasluga ljudi čistih rok in da je še vedno mnogo drugih, ki bi sami radi postali ministri ter nadaljevali korupcijo.

Vlado zadnji čas mnogo skrbi govor bolgarskega vladnega predsednika, ki je naglašal, da Makedonija mora postati samostojna. Od bolgarske strani se sicer zatrjuje, da so to samo besede, da ne bi bilo zamere makedonskih nacionalistov, v Beogradu so pa prepričani, da je to plod italijanskega hujskanja.

Beograjski diplomati so začeli delati na obnovi zvez z Rusijo, v Beograd so dospeli celo trije važnejši zastopniki Rusije, na beograjski strani je pa še vedno premalo iskrenosti, kar se vidi zlasti v tem, da vlada še vedno posluša Wranglovec in druge ruske cariste ter jih trpi kot nekako državo v državi. Prej je toliko govorila o njih razorožitvi, sedaj so se pa do zob oboroženi ruski caristi zbrali v Beogradu na shodu, da nastopijo proti obnovi zvez med Jugoslavijo in Rusijo. Vlada je to drzno vmešavanje v naše zadeve mirno gledala in ko so proti temu nastopili srbski republikanski študenti, je te zapirala in preganjala.

Razdor med demokrati je vedno večji in sicer je vedno slabejša struja Pribičevića, ki je izstopil iz glavnega odbora stranke. Srbski demokrat Marinković je izdelal načrt o samoupravah, ki se v mnogih ozirih približuje avtonomističnem stališču. Ta načrt je Pribičević poprej z uspehom pobijal, sedaj ga je pa strankin odbor brez ugovora sprejel. V nedeljo so demokrati zborovali v Zagrebu, da bi pokazali enotnost svoje stranke. Govorila sta sicer Pribičević in Marinković, namen se pa le ni dosegel, ker se pravi demokrati iz Srbije tega shoda sploh niso udeležili.

Radiča še ne bo nazaj. Prišel je sicer na Dunaj, da se od bližje pouči o najnovejših dogodkih doma, policajem, ki ga že čakajo, pa ne mara pasti v pest ter se zopet vrne v London.

Konferenca Male antante.

Prej se je mnogo pisalo, da bo tudi Poljska stopila v Malo antanto ob njeni konferenci, ki se vrši ta mesec v Beogradu, sedaj pa Poljska hiti razglašati na razne strani, da sicer rada podpira mednarodno politiko Male antante, vstop v njo sedaj pa ne smatra ne za dober in ne za potreben.

Razmere v Grčiji

se še niso izčistile. Italijo močno skrbi, da bi Grčija znala stopiti v Malo antanto. Nadalje se mnogo razmišlja o nameri grškega državnika Venizelosa, ki je s svojo stranko zmagal pri volitvah, postaviti princa Pavla Karagorgjeviča, ki ima grško princezo Olgo za svojo ženo, za grškega kralja. Temu bo Italija nasprotovala, ker hoče na vsak način spraviti Grčijo pod svoj vpliv.

FRANCIJA—NEMCIJA—ANGLIJA.

V Angliji pride najbrž do vlade delavske stranke. Ta utegne čimprej skleniti diplomatsko in trgovinsko zvezo z Rusijo ter pospešiti vprašanje razčiščenja odnosov med Nemčijo in njenimi zmagovalci. Zato bo tekma med Francijo in Anglijo šla naprej. Sicer se Nemčija in Francija deloma pogajata, kako bi spravili sporna vprašanja s sveta, dokler se ne ustoliči v Angliji Macdonald, vodja delavske stranke. Tudi je treba pomisliti, da se leta 1924 vrše nove volitve tako za nemški, kakor za francoski parlament, ki morejo zelo izpremeniti sedanjo politično obiležje teh dežel. Zlasti v Franciji ni izključena večja izprememba, ker se tam ne pripravljajo za naskok zoper Poincaréja, sedanjega vladnega predsednika samo Heriot, ampak tudi skupina sedanje večine, takozvani millerandovci, na čelu jim poslanec Reynand. Ti imajo tudi glede Nemčije nekoliko drugačne nazore kakor Poincaré in streme v prvi vrsti za gospodarskim sodelovanjem z Nemčijo, so pa tudi politično mnjenja, da Francija ne more prenesti obremenitve sovražstva Nemčije in hitrega nasprotstva Anglije. Te kroge skrbi padanje franka.

Naši poslanci na shodih.

Shodi naših poslancev. 1. Dobova: 6. januarja po rani službi božji — poslanca Krajnc in Bedjanič; 2. Fram: 6. januarja po rani službi božji v društvenih prostorih — poslanec Falež; 3. Razbor nad Loko: 6. januarja po službi božji, ob 11. uri — poslanec Kugovnik; 4. Posreda: 6. januarja po rani sv. maši — poslanec Vrečko; 5. Koprivnica: 6. januarja popoldne ob 3. uri v gostilni gospoda Serbeca — poslanec Vrečko; 6. Kamnica: 6. januarja po rani sv. maši v cerkveni hiši — poslanec Zebot; 7. Gornji grad po rani sv. maši — poslanec Pušenjak; 8. Selnica ob Dravi: 6. januarja po prvi

sv. maši pri Doplerju — poslanec Zebot; 9. Zavodnje pri Soštanju: 7. januarja po Valentinovem sv. opravilu ob 11. uri — poslanec Krajnc; 10. Laporje: 13. januarja po rani sv. maši v cerkveni hiši — poslanec Falež; 11. Svetinje: 13. januarja po sv. maši — poslanec Bedjanič; 12. Slovenjgradec: 13. januarja v dvorani g. Goll — poslanec Pušenjak.

Slovenjgradec. V nedeljo, dne 13. januarja ob pol 10. uri predpoldne se vrši v dvorani g. Goll shod SLS. Govori poslanec Vlad. Pušenjak. Pričakuje se obilne udeležbe iz župnij Slov. Gradec, Stari trg, Pameče in Smartno.

St. Janž pri Dravogradu. V nedeljo, dne 30. 1. m. se je vršil pri nas prav dobro obiskan shod SLS, katerega je spretno vodil predsednik krajevne organizacije g. Guzej. Poslanec Pušenjak je poročal o političnem položaju, o delu za doseg avtonomije, o borbi proti krivicam itd. Zborovalci so z zanimanjem in odobravanjem sledili izvajanjem govornika in zahtevali pojasnila glede davkov, vojaških oprostitev, invalidskih podpor, kuluka, cestnih zadev, razgovorov na Krfu itd. Soglasno in z navdušenjem se je sprejelo resolucije, v katerih se protestira zoper upeljavo kuluka, se zahteva prepotrebna regulacija potoka Mislinja in povrnitev škode, storjene po vojaštvu leta 1919 ter se Jugoslovanskemu klubu izreka zaupanje s pozivom, da vztraja v borbi za avtonomijo.

PONAREJEVALCI DENARJA.

Ze od nekdanj so ljudje težili za tem, da čimprej in kar najlažje obogate. Poskušajo na različne, tudi nepošteno načine. Eden takih je ponarejanje ali falsificiranje denarja. Ze pred davnim časom so spretni nepoštenjaki ponarejali kovan denar, ko so pa prišli v promet bankovci, je bilo delo sicer nekoliko težje, toda izplačalo se je hitreje. Policijske kronike vseh držav beležijo v zadnjem času silno veliko ponarejevalcev in tudi v naši državi je bilo v zadnjih letih odkritih precej družb, ki so se pečale s tem nevarnim delom. To so bile po navadi manjše družbe, ki so izdelovale zelo slabe bankovce, da se jih je lahko pri natančnejšem pogledu spoznalo. Pred par dnevi pa je policija čisto slučajno odkrila veliko, dobro organizirano družbo, ki je izdelovala izvrstno ponarejene 10 dinarske bankovce, takozvane «kovače». Družba je bila razpredena po celi državi, v vseh večjih mestih so njeni člani razpečevali ponarejen denar, ki se je pa tiskal izven naše države, v Italiji.

Kako se je družba ustanovila?

Glavni ustanovitelj družbe in razpečevalec bankovcev je Ignac Župančič, doma iz Kraljevice pri Klanjcu na Hrvaškem. On je že od prevrata sem znan kot eden najboljših drznih tihotapcev, ki se je osobito bavil z tihotapstvom kokaina (omotični strup, ki ga nekateri ljudje zavživajo), iz Italije, tja pa je vozil naš tobak. Na ta način je živel razkošno. Ker mu je zadnji čas zmanjkalo sredstev, je začel misliti na nove vire. V Trstu se je spoznal z ribičem Cochini, ki je na njegovo prošnjo poizvedel za ljudji, ki bi bili večji ponarejati jugoslovanske «kovače», ki so izmed vseh še najbolj pripravi za ponarejanje vsled slabega papirja in slabega tiska. Najprej je Cochini upoznal Župančiča s tipografom Ernestom Peccoro, ki je izdelal kamen za tiskanje in kmalu izdelal s pomočjo nekoga Valenčiča in Gina bankovcev za 60.000 dinarjev, ki pa niso bili za rabo. Zato je družba sklenila, da bo bankovce raje tiskala s strojem in s klišej, ne pa litografirala. Ker so pa rabili za nakup stroja za tiskanje denar, so se obrnili na brivca Matija Piska iz Opčine, ki je v resnici dal denar in osnoval poseben konzorcij. Piska je našel še par oseb, med njimi Angela Košuto, gostilničarja pri Sv. Križu, ki je dal 2000 lir, s katerimi so potem kupili stroj za tiskanje. Treba je bilo dobiti še pripraven kraj, kjer bi lahko delali, ne da bi postali sumljivi. Izbrali so si vas Zeje v bližini Postojne, kjer so našli v hiši posestnika Antona Gorup zavetišče. Sem so prispeli tudi tiskarski delavci Tonino in Adelmo del Bell ter tipograf Karlo Veni. Začeli so takoj z delom in v 14 dneh so natisnili bankovcev v vrednosti 230.000 dinarjev.

Razpečevanje denarja.

Ker jim je zmanjkalo sredstev, so morali natiskani denar spraviti preko meje. Ta posel je prevzel Župančič, kateremu so skrivne poti dobro poznate in spravil denar v Rakek, kjer ga je skrtil v hiši železniškega čuvaja Gabrenje. Njemu je pustil polovico denarja, da ga spravi v promet, z drugo polovico pa se je sam odpejal v Zagreb. Tu je dal nekaj zavitkov bankovcev spraviti detektivu Breštovcu, ki jih je skrtil v kleti, drugi del, okrog 20.000 dinarjev, pa je prodal Srbu Dobrijeviču za 10.000 pravih dinarjev. Dobrijevič je denar spravil v potno košaro ter se odpejal z njim v Beograd. Na potu pa je imel smolo, ki je spravila celo družbo v roke policiji.

Med tem časom je pa skušal tudi Gabrenja spraviti njemu izročeno svoto v promet. V to svrhu je poslal 24-letnega sina v Ljubljano, kjer si je ta našel zaveznika v mladem Juliju Lenassi ter v njegovi družini, 60letni materi in tremi mladimi hčerkami: Miro, Justo in Jožico, ki so bile uranice pri raznih podjetjih. Družina Lenassi je denar hitro razpečala, kar so opazili tudi sosedi, ker so se Lenassijevi začeli nositi zelo elegantno ter si nabavljati drago pohištvo.

Odkritje in aretacije.

Kakor smo že omenili, je odpotoval Dobrijevič s potno košaro polno bankovcev v Beograd. V Vinkovcih ga pa je opazil v vlaku komisar železniške policije, ki je Dobrijeviča že dalje časa radi tatvine in tihotapstva zasledoval. Aretil ga je v vlaku, na njegovo potno košaro pa je pozabil. Košara je potem prišla z vlakom v